

20250661381

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 76-а став (7) од Законот за безбедност на храната за животни („Службен весник на Република Македонија“ бр. 145/10, 53/11, 1/12, 33/15, 149/15 и 53/16), Владата на Република Северна Македонија, на седницата, одржана на 25 март 2025 година, донесе

ПРОГРАМА ЗА МОНИТОРИНГ ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНА ЗА ЖИВОТНИ ЗА 2025 ГОДИНА

Член 1

Со оваа програма се врши мониторинг за безбедност на храната за животни заради откривање на присуство на резидуи, контаминенти и недозволен или непожелни супстанции, суровини и производи во храната за животни.

Член 2

(1) Цел на оваа програма е утврдување на одредени несообразности во однос на прописите за безбедност на храната за животни. Оваа програма се применува во сите фази на производство, преработка и дистрибуција на храната за животни, со исклучок на примарното производство на храна за животни наменета за исхрана на животни кои се одгледуваат за производство на храна за луѓе за сопствени потреби во домаќинството.

(2) Со оваа програма ќе се спроведат 235 аналитички испитувања, за утврдување на микробиолошката исправност на храната за животни, одредување на нивото на непожелни супстанции во храната за животни и утврдување на присуството на забранети супстанции во храната за животни согласно Правилникот за општи и посебни барања за безбедност на храната за животни (*), Правилникот за листа на непожелни супстанции во храната за животни и максимално дозволено ниво како и критичните точки за спроведување на истражување за идентификација на изворот и причините за пречекорување на максимално дозволеното ниво (*), Правилникот за начинот и постапката на земање примероци, начин и методи на вршење на лабораториски анализи на храната за животни (*) и Листата на суровини, материјали и други производи чие ставање во промет и употреба се забранети (*).

(3) Земање примероци и лабораториско испитување се врши за следните патогени агенси и супстанции/групи на супстанции:

- 1) Микробиолошки опасности (Салмонели и Сулфоредуктивни клостридии);
- 2) Неорганиски контаминенти и азотни соединенија;
- 3) Микотоксини;
- 4) Органохлорни соединенија (со исклучок на диоксини и полихлорирани бифенили);
- 5) Диоксини и полихлорирани бифенили PCBs;
- 6) Одобрени адитиви во нецелна храна за животни по неизбежно пренесување - кокцидиостатици и
- 7) Контаминација со забранети животински протеини.

(4) Агенцијата за храна и ветеринарство (во понатамошниот текст: Агенцијата), мониторингот за безбедност на храната за животни го спроведува согласно Планот за земање на примероци од храна за исхрана на животни кој е даден во Прилог и е составен дел на оваа програма. Бројот на примероци даден во Прилогот на оваа програма ќе биде

поделен во подрачните единици на Агенцијата на месечно ниво, во согласност со бројот на животни кои се наоѓаат на територијата или на местото каде се произведува, односно увезува храната за животни.

(5) Средствата за реализација на оваа програма се обезбедуваат согласно Програмата за користење на средствата за ветеринарно јавно здравство во 2025 година.

Член 3

(1) Храната за животни не треба да биде микробиолошки контаминирана. Цел е да се оцени контаминацијата на храната за животни со салмонели и сулфоредуктивни клостридии.

(2) Мониторингот опфаќа собирање на податоци во врска со присуството на салмонели и сулфоредуктивни клостридии во храната за животни од животинско и од неживотинско потекло.

(3) Примероците за микробиолошко испитување најдобро е да се земаат од:

1) суровини од растително потекло како што се маслодајни растенија, маслодајни овошја и производи добиени од истите и тоа:

- (а) кикирики и производи добиени од истите;
- (б) семе од репка и производи добиени од истите;
- (в) кокосов орех и производи добиени од истите;
- (г) соја (зрна) и производи добиени од истите;
- (д) семе од памук и производи добиени од истите;
- (ѓ) сончогледово семе и производи добиени од истите;
- (е) ленено семе и производи добиени од истите и
- (ж) производи добиени од други маслодајни семиња и

2) крмни смеси за исхрана на животни.

(4) За суровините од растително потекло врз основа на ризик, примероците се земаат од регистрирани и/или одобрени објекти и оператори за храна за животни за време на истоварот и складирањето, а за крмните смеси за исхрана на животните, примероците се земаат на крајот на производствениот процес или за време на складирањето.

Член 4

(1) Земање примероци за испитување на присуство на неоргански контаминенти и азотни соединенија се врши од храна за животни која е идентификувана според проценка на ризик. Опасностите од надминување на максимално дозволеното ниво на неоргански контаминенти и азотни соединенија во храната за животни можат да потекнуваат од контаминираните суровини за храна за животни или контаминацијата во текот на производствениот процес.

(2) При земање примероци за испитување на арсен треба:

1) Бројот на примероци да биде поделен според распространетоста на оператори со храна за животни на територијата;

2) Местата за земање примероци да се:

(а) регистрирани и/или одобрени објекти и оператори со храна за животни кои користат рибино брашно за производство на храна за свињи, храна за кокошки (несилки) и храна за аквакултура;

(б) фарми за свињи и живинарски фарми (кокошки несилки) каде се употребува рибино брашно и

(в) рибници.

(3) При земање примероци за испитување на кадмиум:

1) Примероците најдобро е да се земаат од:

- (а) храна за животни за преживни животни (говеда, овци и кози);
 - (б) фуражна храна за преживни животни (говеда, овци и кози);
 - (в) силажа и
 - (г) адитиви кои содржат цинк и фосфати (DCP/MCP);
- 2) Бројот на примероци треба да биде поделен според бројот на животни на територијата и нивната категорија;
- 3) Местата за земање примероци треба да се:
- (а) регистрирани и/или одобрени оператори за храна за животни каде што се произведува храна за преживни животни (говеда, овци и кози) и
 - (б) фарми за преживни животни (говеда, овци и кози).
- (4) При земање примероци за испитување на жива:
- 1) Примероците најдобро е да се земаат од:
- (а) крмна смеса наменета за аквакултура;
 - (б) храна за животни која содржи рибино брашно и
 - (в) суровини за храна за животни (рибино брашно);
- 2) Земањето на примероци од храна за аквакултура треба да се подели според бројот на објекти за аквакултура кои се наоѓаат на територијата. Примероците од храна за животни која содржи рибино брашно треба да се поделат според бројот на свињи и живина кои се наоѓаат на територијата која претставува место каде најверојатно може да се најде рибино брашно;
- 3) Местата за земање примероци треба да се:
- (а) регистрирани и/или одобрени оператори за храна за животни каде се користи рибино брашно за производство на храна за свињи и за кокошки несилки;
 - (б) регистрирани и/или одобрени оператори за храна за животни каде се користи рибино брашно за производство на храна за аквакултура;
 - (в) фарми за свињи каде се употребува рибино брашно или храна за животни која содржи рибино брашно;
 - (г) живинарски фарми каде се употребува рибино брашно или храна за животни која содржи рибино брашно и
 - (д) рибници.
- (5) При земање примероци за испитување на олово:
- 1) Примероците најдобро е да се земаат од:
- (а) силажа;
 - (б) фуражна храна;
 - (в) минерални премикси;
 - (г) дополнителна храна за животни и
 - (д) комплетна храна за преживни животни (говеда и овци) и за живина;
- 2) Местата за земање примероци треба да се:
- (а) фарми за говеда каде се употребуваат силажа и фуражна храна;
 - (б) фарми за кокошки несилки и
 - (в) регистрирани и/или одобрени објекти и оператори за храна за животни.
- (6) Примероците за испитување на нитрити најдобро е да се земаат од:
- 1) суровини за храна за животни и
- 2) комплетна храна за животни.
- (7) Примероците за испитување на флуор најдобро е да се земаат од:
- 1) суровини за храна за животни;
- 2) дополнителна храна за животни и
- 3) комплетна храна за животни.
- (8) Примероците за испитување на меламина најдобро е да се земаат од:

- 1) дополнителна храна за животни и
- 2) комплетна храна за животни.

Член 5

(1) Земање примероци заради утврдување на присуство на микотоксини во храната за животни се врши за да се утврди нивото на контаминација на храната за животни во однос на географската местоположба и типот на храната за животни.

(2) Мониторингот треба да се врши низ целиот ланец на производство, имајќи го во предвид различното развивање на токсините на нива и на местото на складирање.

(3) Главни цели на мониторингот се:

1) да се утврди усогласеност на храната за животни со барањата за безбедност на храната за животни утврдени во Законот за безбедност на храната за животни и

2) да се спроведат контроли низ целиот ланец на производство.

(4) Мониторингот ја опфаќа храната за исхрана на фармски одгледуваните животни.

(5) Примероците за испитување на микотоксини најдобро е да се земаат од:

1) суровини за храна за животни кои се складираани долго време (пченка и производи добиени од пченка, пченица, јачмен □ сирак □ други житарки, маслодајни растенија и маслодајни овошја и производи добиени од истите), кикирики и производи добиени од истите, сончогледово семе и производи добиени од истите, семе од памук и производи добиени од истите, соја (зрна) и производи добиени од истите. Најдобро е да се мострираат пратките кои долго се складираани;

2) крмни смеси за исхрана на млечни крави;

3) крмни смеси за исхрана на други млечни животни и

4) крмни смеси за исхрана на свињи.

(6) Земањето примероци треба да се врши на следните локации:

1) регистрирани и/или одобрени објекти и оператори за храна за животни, со посебно внимание на фазите на складирање, транспорт и дистрибуција на храната за животни вклучени во бизнисот со храна за животни и

2) фарми.

(7) Примероците од став (5) на овој член, најдобро е да се земаат:

1) кога храната за животни е целосно мувлосана или доколку мувлата е содржана во една од најважните суровини за храна за животни кои се користат и

2) кога се забележани промени во производството или во голем процент во здравствениот статус на стадото без некои посебни причини.

Член 6

За испитување на органохлорни соединенија најдобро е да се земаат примероци од:

1) Следните суровини за храна за животни и крмни смеси за животни:

(а) рибино брашно;

(б) масти и масла од животинско потекло и

(в) храна за животни за кокошки несилки, аквакултура и млечни крави;

2) Следните места за земање примероци:

(а) регистрирани и/или одобрени објекти и оператори за храна за животни каде се користи рибино брашно, масти и масла од животинско потекло;

(б) регистрирани и/или одобрени објекти и оператори за храна за животни каде се произведува храна за исхрана на кокошки несилки, млечни крави и аквакултура;

(в) фарми за млечни крави или комбинирано производство (млеко и месо);

(г) живинарски фарми;

(д) рибници и

(ѓ) ветеринарно инспекциско место на граничен премин (увоз на храна за животни).

Член 7

(1) За одредување на присуството на диоксин (збир од полихлорирани дибензо-парадиоксини (PCDDs) и полихлорирани дибензофурани (PCDFs), збир од диоксини и полихлорирани бифенили слични на диоксин (збир од полихлорирани дибензо-парадиоксини (PCDDs), полихлорирани дибензофурани (PCDFs) и полихлорирани бифенили (PCBs) и полихлорирани бифенили кои не се слични на диоксин дадени во Прилог 1 од Правилникот за листа на непожелни супстанции во храната за животни и максимално дозволено ниво како и критичните точки за спроведување на истражување за идентификација на изворот и причините за пречекорување на максимално дозволеното ниво (*), одреден дел од примероците треба да се земаат од ризичната група на суровини за храна за животни, особено од увезената, како што се мастите и маслата.

(2) Примероците од став (1) на овој член, најдобро е да се земаат од:

1) суровини за храна за животни:

- (а) производи од животинско потекло, вклучувајќи млеко во прав и производи од јајца;
- (б) животински масти;
- (в) рибино масло;
- (г) рибино брашно;
- (д) житни култури и производи добиени од житни култури;
- (е) маслодајни растенија и маслодајни овошја и производи добиени од истите и
- (е) суровини за храна за животни од минерално потекло;

2) адитиви на храна за животни и премикси:

- (а) елементи во траги;
- (б) врзувачи и
- (в) средства против згрутчување;

3) крмни смеси за исхрана на фармски одгледувани животни.

(3) Посебно внимание треба да се обрне на контролата на додатоците на храна за животни, со цел да се спречи диоксините да дојдат во крмните смеси. Според тоа, 60% од примероците треба да се земат од ризичните групи на суровини за храна за животни (увезени масти и масла и производи добиени од нив), а 40% од крмните смеси за фармски одгледуваните животни.

(4) Примероците од став (3) на овој член, најдобро е да се земаат од:

1) регистрирани и/или одобрени објекти и оператори за храна за животни:

- (а) складирање на суровини за храна за животни;
- (б) објекти за преработка на масти и масла во кои се произведува храна за животни (масти, масла и производи добиени од истите);
- (в) објекти за сушење на храна за животни;
- (г) објекти во кои се произведуваат адитиви и премикси и
- (д) регистрирани и/или одобрени објекти и оператори за храна за животни во кои се произведува храна за животни за ставање во промет, а кои користат ризични групи на суровини за храна за животни;

2) фармери и

3) ветеринарно инспекциско место на граничен премин (увоз на храна за животни).

Член 8

(1) Одобрените адитиви во нецелна храна за животни по неизбежно пренесување - Кокцидиостатиците треба правилно да се употребуваат во храната за животни за да се спречи антимицробната отпорност, присуството на резидуи во храната од животинско потекло и негативните ефекти врз здравјето на луѓето и животните.

(2) Земање примероци заради одредување на количеството на одреден кокцидиостатик во храната за животни се врши со цел да се утврди дали количеството на испитуваната супстанција одговара на количеството кое е означено на етикетата на храната за животни.

(3) Примероците од став (2) на овој член, треба да се земат од:

- 1) суровини за храна за животни;
- 2) крмни смеси и
- 3) премикси.

(4) Супстанциите кои треба да се проверат во примероците од храна за животни треба да се одберат од страна на официјалниот ветеринар, врз основа на:

- 1) активната супстанција/и која е означена на етикетата и
- 2) податоците за производство.

Член 9

(1) За да не дојде до појава на трансмисивни спонгиоформни енцефалопатии кај преживните животни, исхраната на преживните животни не треба да се врши со храна за животни која содржи материјали од цицачи кои се забранети да се користат во исхраната на преживните животни.

(2) Примероците од став (1) на овој член, најдобро е да се земаат од:

1) крмни смеси за исхрана на преживни и непреживни животни кои содржат преработени протеини од животинско потекло □

- 2) рибино брашно и
- 3) преработени протеини од животинско потекло.

(3) Целни места за земање примероци, поради тоа што претставуваат критични точки за контаминација со забранети животински протеини, што вклучува активности со висок ризик, се:

1) регистрирани и/или одобрени објекти и оператори за храна за животни, и тоа:

(а) објекти за производство на крмни смеси за исхрана на преживни и непреживни животни;

(б) видови на производство кои се најпогодни за контаминација (пр. производство на храна за животни за непреживни животни која содржи преработени протеини од животинско потекло како рибино брашно или животински масти);

(в) објекти за производство на храна за животни или суровини кои содржат голем процент на протеини и

(г) потенцијална неефикасност на системот за сопствена контрола на објектот, особено во однос на контролата на вкрстена контаминација и правилното мешање на состојките. Вниманието треба да се насочи и кон системот за складирање и транспорт на производите, претходно утврдените несообразности поради не следење на правилата за превенција на Спонгиоформни енцефалопатии кај говедата;

2) регистрирани и/или одобрени објекти и оператори за храна за животни:

- (а) каде се складира голема количина на непакувана храна за животни и
- (б) објекти во кои се складира храна за животни со висока содржина на протеини;

3) фарми:

(а) со повеќе од 100 грла;

(б) одгледување на преживни животни заедно со свињи или живина (ризик од вкрстена контаминација);

(в) купување на храна за животни во рефус;

(г) употреба на храна за животни со висока содржина на протеини;

(д) употреба на органски ѓубрива кои содржат преработени животински протеини и

(f) потенцијална неефикасност на системот за сопствена контрола на објектот, особено во однос на контролата на вкрстена контаминација и правилното мешање на состојките и 4) пратки на храна за животни од увоз.

Член 10

За спроведување на оваа програма се грижи Агенцијата.

Член 11

Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Бр. 50-1895/9
25 март 2025 година
Скопје

Претседател на Владата
на Република Северна Македонија,
проф. д-р **Христијан Мицкоски**, с.р.

Параметри	Вид на храна за животни од која се земаат примероци за испитување	Број на примероци
Микробиолошки опасности 1. Салмонели	За испитување на салмонели се земаат примероци од: - Суровини на храна за животни и - Крмни смеси.	50
	2. Сулфоредуктивни клостридии	За испитување на сулфоредуктивни клостридии се земаат примероци од: - Суровини на храна за животни и - Крмни смеси.
Неоргански контаминенти и азотни соединенија	За испитување на арсен се земаат примероци од: - Суровини на храна за животни; - Адитиви на храната за животни кои припаѓаат на функционалната група на елементи во траги во крмни смеси; - Дополнителна храна за животни и - Комплетна храна за животни.	5
	За испитување на кадмиум се земаат примероци од: - Суровини за храна за животни од растително потекло; - Суровини за храна за животни од животинско потекло; - Суровини за храна за животни од минерално потекло; - Адитиви на храната за животни кои припаѓаат на функционалната група на елементи во траги во крмни смеси; - Адитиви на храната за животни кои припаѓаат на функционалната група на врзувачи и средства против згрутчување; - Премикси; - Дополнителна храна за животни и - Комплетна храна за животни.	5
	За испитување на жива се земаат примероци од: - Суровини за храна за животни и - Крмни смеси.	5
	За испитување на олово се земаат примероци од: - Суровини за храна за животни; - Адитиви на храната за животни кои припаѓаат на функционалната група на елементи во траги во крмни смеси; - Адитиви на храната за животни кои припаѓаат на функционалната група на врзувачи и средства против згрутчување; - Премикси; - Дополнителна храна за животни и - Комплетна храна за животни.	5
	За испитување на нитрити се земаат примероци од: - Суровини за храна за животни и - Комплетна храна за животни.	5
	За испитување на флуор се земаат примероци од: 1) суровини за храна за животни; 2) дополнителна храна за животни и 3) комплетна храна за животни.	3
	За испитување на меламина се земаат примероци од: 1) дополнителна храна за животни и 2) комплетна храна за животни	3

Микотоксини	За испитување на афлатоксин В1 се земаат примероци од: - Суровини за храна за животни; - Дополнителна храна за животни и - Комплетна храна за животни.	70
	За испитување на зеаралеон се земаат примероци од: - Суровини за храна за животни; - Дополнителна храна за животни и - Комплетна храна за животни.	20
	За испитување на охратоксин А се земаат примероци од: - Суровини за храна за животни; - Дополнителна храна за животни; - Комплетна храна за животни и - Комплетна храна за животни.	20
	За испитување на деоксиниваленол се земаат примероци од: - Суровини за храна за животни; - Дополнителна храна за животни и - Комплетна храна за животни.	3
	За испитување на фумонисин В1 + В2 се земаат примероци од: - Суровини за храна за животни; - Дополнителна храна за животни и - Комплетна храна за животни.	3
Органохлорни соединенија (со исклучок на диоксини и полихлорирани бифенили)	За испитување на органохлорни соединенија (со исклучок на диоксини и полихлорирани бифенили) се земаат примероци од: - Суровини за храна за животни и - Крмни смеси.	5
Диоксин и полихлорирани бифенили PCBs	За испитување на диоксин и полихлорирани бифенили PCBs се земаат примероци од: - Суровини за храна за животни од растително потекло; - Суровини за храна за животни од минерално потекло; - Суровини за храна за животни од животинско потекло; - Адитиви за храна за животни: каолинитска глина, вермикулит, натролит-фонолит, синтетички калциум алуминат и клиноптилолит со седиментно потекло кои припаѓаат на функционални групи на врзувачи и средства против згрутчување; - Адитиви на храната за животни кои припаѓаат на функционалната група на елементи во траги во крмни смеси; - Премикси и - Крмни смеси.	3
Одобрени адитиви во нецелна храна за животни по неизбежно пренесување - Кокцидиостатици	За испитување на одобрени адитиви во нецелна храна за животни по неизбежно пренесување - Кокцидиостатици се земаат примероци од: - Суровини за храна за животни; - Крмни смеси и - Премикси.	5
Контаминација со забранети животински протеини	За испитување на контаминација со забранети животински протеини за исхрана на преживни и непреживни животни се земаат примероци од крмни смеси за исхрана на преживни и непреживни животни кои содржат преработени протеини од животинско потекло, рибино брашно и преработени протеини од животинско потекло.	5